

Új Krúdy-könyv Debrecenből

Fülöp László: Közelítések Krúdyhoz

Ötvenhatodik esztendeje, hogy meghalt, de azóta legalább kétszer támadt életre az emlékezetben Krúdy Gyula, századunknak kétség-telenül egyik legnagyobb elbeszélője. Vagyis kétszer is elfelejtettük. Am a nagy tehetség nyilvánvaló bizonyítéka, hogy kibúvik feledésünk koporsófüdele alól.

Akárhányszor feledkezünk is meg róla, egy kisdied csoport — szektája — folyamatosan hűséges hozzá. A Krúdy-rajongó szinte embertípus lehetne. Belőle támad a Krúdy-szekta, amelyet azonban nem kell félreérteni. Ahol szektáról beszélnek, ott legendák keringenek jobbadán. Krúdy Gyulának is van legendáriuma, de szektája tagjai inkább arról nevezetesek, hogy gyűjtik hatalmas életművének darabjait. Hogy egyik-másik Krúdy-rajongó maga is küllönc, s már annyira, hogy saját legendája van? Lehetséges. De az se lehet véletlen, hogy írókról szerzett monográfiákban, arcképekben oly szegényes irodalomtörténet-írásunk Krúdy Gyuláról több jelentős könyvet tarthat számon.

A legújabb Krúdy-könyv Debrecenből érkezett. Fülöp László, a kitűnő debreceni irodalomtörténész és kritikus a szerzője. Debrecenben is van Krúdy-szekta. Hirtelenében néhai Peepatits Antal jut eszembe, de azt is tudom, hogy a költő Kis Tamásnak páratlan Krúdy-gyűjteménye van ott, s lám, az irodalomtörténész is színre lépett. Ez a szekta nem szervezkedik, egymással nem is sokat érintkezik, de makacs kitartással, nagy hittel szolgálja Krúdy Gyula szellemi hagyatékát. Főként pedig nagy érzékenységgel olvassa Krúdy életművét. Erről tanuskodik az irodalomtörténész könyve is.

Fülöp László nagyon szerény ember. Könyvét közelítéseknek minősíti, egy elképzelhető Krúdy-monográfia „töredékes előmunkálatainak” tekinti. Pedig sokkal többről van szó. Többről már a hivatkozott szak-

irodalom hasonló vállalkozásaiban is. Katona Béla, Fábri Anna, Bori Imre munkáihoz kapcsolódik a Fülöp László könyve, s hogyha igaz is, a Krúdy-filológia ma még gyöngélkedik, de ennek egyik oka az a kaotikus biográfia és bibliográfia, és ugyanakkor bőség is, amely e filológia anyagát jellemzi.

Akik Krúdyról nagyobb könyveket vagy tanulmányokat írtak, mint Czine Mihály vagy az áldott emlékezetű Szabó Ede, avagy jóval előbb Pelyvás Ferenczik István, azok éppen olyan jó nyomokon jártak, mint utóbb a fentebb emlegetett könyvszerzők. Krúdyról valahogy nem lehet elnagyoltan, avatatlanul írni, mert Krúdy Gyuláról csak olyanok írhatnak, akik eléggé érzékenyek, akik világával kontaktusba tudnak kerülni. Ez minősíti Krúdy Gyulát, de a Krúdy-téma is mindennél pontosabban azokat, akik vele foglalkoznak.

Fülöp László könyve érett és elmélyült szerző munkája. Az a benyomás keletkezik az olvasóban, hogy egyetlen tanulmányt olvas, csak az utolsó fejezet eszméltet rá, hogy külön-külön tanulmányokról van szó, valóban egymástól elkülönülő „közelítésekről”. Ami az olvasót így megtévesztette, az a szerző tárgyas előadásmódjának a varázsa. Csak aki a szerző előző két könyvét is ismeri, csak az méltányolhatja Fülöp László mostani irányának szuggesztivitását. Szuverén előadás ez az irodalmi tárgyról, s ha van még valamelyest modora, a modor nem az övé, hanem a szakmáé!

Amit Fülöp László közelítései leginkább sugalmaznak, hogyha ki nem is mondanak, Krúdy Gyula elbeszélői világának középnesi, közép-osztályi élményanyaga. Aki úgy képes olvasni Krúdyt, mint Fülöp László, annak számára teljesen nyilvánvalóvá válik, hogy ez az elbeszélői világ a békeidők avitt atmoszférája, egy másik magyarság, ame-

lyik alámerült a huszadik század kultúrával és szilárd identitással, ám Krúdy kezdettől fogva tudja, hogy álomvilág, hogy kísértetvilág.

Tudja ezt más is, tudják Krúdy Gyula íróársai. Tudják a Cholnokyak, tudja Lovik Károly, Török Gyula vagy Kaffka Margit; tudja ezt talán még Tormay Cécile is, de olyan világbíró erővel és hatalmas tenor hanggal senki nem zengeti, szólítja már akkor, mikor szinte szólíthatatlan, mint ahogy azt hallani Krúdy hangjában. Annyi halál van ebben a hangban, hogy nem nélkülözheti a lírai felhangokat, annyi megrendültség, hogy a mű nem lehet életfilozófia és mélypszichológia híján. S aki annyira ura viszont életanyagának, mint Krúdy Gyula, az akár meg is ítélni azt. Így teljes Krúdy írói világa, s így képes az utód benne hosszán és tartalmasan előidőzni.

Fülöp László „közelítései” egyformán érzékenyek Krúdy lírájára, életfilozófiájára, pszichológiájára és ítéletalkotására. Hibátlan arányérzékkel állapítja meg ezen mozzanatok együttmozgását abban a színes-lázás és fragmentális anyagban, amelyből Krúdy sajátos formáit és visszatérő alakjait kiformálta.

Vannak irodalomtörténeti tanulmányok, amelyek nem lépik túl a szakma határát, s ez egyaránt lehet érdemük és hiányuk. Fülöp László Krúdy-könyve megfelelni a szakmának is, ám hogyha a laikus veszi kezébe, annak is tud mondani legalább annyit, hogy aki ezt a könyvet írta, annak magának is megvan a maga mélyeséges világa, ahonnan költőnyagon át szivárog föl a lírai érzés, s gondolatainak felhőfutása magával ragadja az életfilozofálásra hajlót, míg közben gádzagon árad a tárgyi világ, s ebből az ismeretek megnyugtató világossága sugárzik. (Szépirodalmi)

Bata Imre